

απόψεις

Οι επιπτώσεις της πανδημίας και η προσπάθεια αναδιάταξης

Ανταλλάσσοντας ευχές την Πρωτοχρονιά του τρέχοντος έτους, κανένας από εμάς δεν μπορούσε να φανταστεί τον τρόπο με τον οποίο θα άλλαξε ο κόσμος μας μέσα στους επόμενους μήνες. Η Κίνα βρίσκεται πολύ μακριά και ο ιός που την ταλαιπωρούσε φάνταζε σαν μια ακόμη επιδημία από αυτές που περιοδικά αναπτύσσονται στην Ασία και περιορισμένα επηρεάζουν τον δυτικό κόσμο. Η κλιμάκωση υπήρξε ταχεία και σχεδόν ξαφνικά βρεθήκαμε εγκλωβισμένοι και μουδιασμένοι εμπρός σε αυτό που σαν δίχτυ απλώθηκε πάνω μας. Αμήχανοι και περιορισμένοι, ακόμη και τότε κατά τη διάρκεια της καραντίνας διατηρούσαμε μια βεβαιότητα προσωρινότητας. Με υπομονή και επιμέλεια τηρούσαμε τις οδηγίες, παραμέναμε στα σπίτια μας, στέλναμε τους κωδικούς εξόδου, απολυμαίναμε ό,τι έμπαινε στον χώρο μας. Υπήρξαμε καλοί μαθητές, με αποτέλεσμα να περάσουμε με υψηλό βαθμό επιτυχίας το πρώτο κρίσιμο τεστ. Ίσως ο φόβος του άγνωστου κινδύνου, ίσως η αίσθηση της προσωρινότητας συνέβαλε στον υψηλό βαθμό συμμόρφωσής μας.

Οι ημέρες και οι μήνες πέρασαν, ο κίνδυνος δεν απομακρύνθηκε και ήδη οι επισημόνες μιλούν για δεύτερο κύμα σε εξέλιξη. Ο ιός εξακολουθεί να βρίσκεται ανάμεσά μας και δεν πτοείται ούτε από τη ζέση του καλοκαιριού ούτε και από την πάροδο του χρόνου. Μέρα με την μέρα, εξακολουθούμε να ζούμε σε ένα ασταθές και μη προβλέψιμο περιβάλλον. Η καθημερινότητά μας έχει ουσιαδώς μεταβληθεί. Παρατηρούμε στον εαυτό μας και στους γύρω μας μια αμηχανία, μια ακεφιά, έναν υποτονικό ρυθμό που προδίδει την ψυχολογική κούραση που αρχίζει να σωρεύεται. Παρατηρούμε και φαινόμενα κοινωνικής αποστασιοποίησης. Μαζικές συγκεντρώσεις και συμπεριφορές που αγνοούν τους κανόνες της εποχής πυκνώνουν γύρω μας. Οι επιλέγοντες τις συμπεριφορές αυτές δίνουν την εντύπωση ότι κάτι περισσότερο από τους υπόλοιπους γνωρίζουν, γνώση που τους δημιουργεί την πεποίθηση ότι είναι αλώβητοι. Ότι τόσο οι ίδιοι όσο και οι οικείοι τους και εντέλει η κοινωνία στην οποία ανήκουν δεν κινδυνεύει από τη συμπεριφορά τους. Ίσως και να είναι έτσι. Ίσως αυτοί να έχουν επικοινωνήσει με το υπερπέραν και να έχουν καλύτερη πληροφόρηση από όλους εμάς τους υπόλοιπους. Ίσως, όμως, απλώς να λησμονούν την αχίλλειο

πτέρνα, που εδώ και χιλιάδες χρόνια σηματοδότησε το φθαρτό της ανθρώπινης ζωής. Αυτή η κοινωνική διαφοροποίηση μπορεί να προκαλέσει κοινωνική ένταση, στοχοποίηση και περαιτέρω κοινωνική αποσύνθεση.

Υπό τις συνθήκες αυτές, κάθε ημέρα που περνά συνειδητοποιούμε ότι η ζωή μας αλλάζει. Οι συνθήκες μας πρέπει να διαφοροποιηθούν. Ο μεσογειακός τρόπος ζωής και ιδίως η εξωστρέφειά του πρέπει να περιοριστεί. Εκτός, όμως, από τον τρόπο της ζωής μας που αλλάζει, αλλάζει και ο τρόπος που αναπτύσσονται οι οικονομικές σχέσεις. Παραδοσιακές δομές εργασίας μεταβάλλονται, η απασχόληση από απόσταση συνιστά μια σύννητη πλέον επιλογή, η μονήρης εργασία μακριά από το καθημερινό διαδραστικό ερέθισμα κερδίζει έδαφος. Η πώληση αγαθών από το φυσικό κατάστημα υποχωρεί. Και οι ηλικιακά μεγαλύτερες γενιές μαθαίνουμε να διαλέγουμε αγαθά και υπηρεσίες από διαδικτυακές φωτογραφίες.

Σε αυτό το μεταβαλλόμενο περιβάλλον που φαίνεται ότι δεν θα το ξεχάσουμε εύκολα, καθώς οι παράμετροι δεν μπορούν άμεσα τουλάχιστον να επανέλθουν εκεί που τις αφήσαμε τον Φεβρουάριο, θα πρέπει να σκεφτούμε πως θα διασφαλιστούν τα αναγκαία για την επιβίωση του κράτους, δημόσια έσοδα. Και θα πρέπει να σκεφτούμε διεξόδους πέρα από την επιλογή της υπερφορολόγησης, η οποία συνιστά τη βασική επιλογή της τελευταίας δεκαετίας. Επιλογή που επέτεινε τον κύκλο της οικονομικής ύφεσης και απομάκρυνε τη χώρα από την προοπτική της ανάπτυξης.

Ίσως έχει έρθει η ώρα να σκεφτούμε πώς θα μπορούσαμε να αναπτύξουμε την οικονομία και τη χώρα κατά την επόμενη πενταετία, δεκαετία. Σε τι κοινωνία θα θέλαμε να στοχεύσουμε. Ποιούς τομείς δραστηριότητας θα θέλαμε να επικεντρωθούμε και με ποιό τρόπο. Ποιά «πελατεία», ποιās προέλευσης και ποιās οικονομικής κατάστασης θα θέλαμε να προσελκύσουμε.

Η δημόσια συζήτηση θα πρέπει να απαντήσει σε αυτά τα ερωτήματα. Και αφού τα απαντήσει, θα πρέπει η πολιτεία να σχεδιάσει την αντίστοιχη πολιτική, ώστε να εξυπηρετηθούν οι συγκεκριμένοι πλέον στόχοι. Σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη των στόχων αυτών μπορεί να είναι η φορολογία. Καθώς, η φορολογία είναι κατεξοχήν πολιτικό εργαλείο. Έτσι, η παροχή εξειδικευμένων και όχι οριζόντιων κινήτρων μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην προσέλευση κεφαλαίων με τη μόχλευση των οποίων μπορεί να επιτευχθεί ανάπτυξη. Ιδιωτικά και επενδυτικά κεφάλαια μπορούν να εισέλθουν στη χώρα και να κατευθυνθούν στην ανάπτυξη των τομέων της οικονομίας που στοχευμένα επιθυμούμε. Για την προσέλκυσή τους χρειάζεται μια εξωστρεφή και χωρίς φοβικά σύνδρομα νομοθέτηση. Χρειάζεται ακόμη και μια εκτελεστική εξουσία που με πρωτοβουλία και χωρίς γραφειοκρατικά αντανάκλαστικά θα αποφασίσει την εφαρμογή της νομοθέτησης αυτής. Αν το καταφέρουμε, τότε θα μπορέσουμε να ανταγωνιστούμε χώρες της ΕΕ, που αν και μικρές και με περιορισμένους φυσικούς πόρους, εντούτοις έχουν καταφέρει με την πολιτική κινήτρων να προσελκύσουν και να διατηρήσουν κεφάλαιο στο έδαφός τους.

Ασπασία Μάλλiou